Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kahdeksas jaosto)

5 päivänä kesäkuuta 2025*

Ennakkoratkaisupyyntö – Kansainvälinen ilmakuljetus – Montrealin yleissopimus – Lentoliikenteen harjoittajien vastuu – 19 artikla – Vahinko, joka on aiheutunut viivästyksestä matkustajien, matkatavaroiden tai tavaroiden ilmakuljetuksessa – 31 artiklan 2 kappale – Muistutusten tekemisen määräaika – Muistutus, joka on tehty ennen ajankohtaa, jona kyseessä olevat matkatavarat asetettiin niiden vastaanottajan saataville

Asiassa C-292/24,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Landgericht Frankfurt am Main (Frankfurt am Mainin alueellinen alioikeus, Saksa) on esittänyt 2.1.2024 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 25.4.2024, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

AD

vastaan

Iberia Líneas Aéreas de España SA Operadora Unipersonal,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kahdeksas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja S. Rodin (esittelevä tuomari) sekä tuomarit N. Piçarra ja O. Spineanu-Matei,

julkisasiamies: M. Szpunar,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– AD, edustajanaan M. Hotes, Rechtsanwalt,

– Euroopan komissio, asiamiehinään G. von Rintelen ja N. Yerrell,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee eräiden kansainvälistä ilmakuljetusta koskevien sääntöjen yhtenäistämisestä Montrealissa 28.5.1999 tehdyn yleissopimuksen, jonka Euroopan yhteisö on allekirjoittanut 9.12.1999, joka on hyväksytty Euroopan yhteisön puolesta 5.4.2001 tehdyllä neuvoston päätöksellä 2001/539/EY (EYVL 2001, L 194, s. 38) (jäljempänä Montrealin yleissopimus) ja joka on tullut Euroopan unionin osalta voimaan 28.6.2004, 31 artiklan 2 kappaleen toisen virkkeen tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat lentomatkustaja AD ja lentoyhtiö Iberia Líneas Aéreas de España SA Operadora Unipersonal (jäljempänä Iberia) ja joka koskee kyseisen lentoyhtiön vastuuta vahingosta, joka on aiheutunut AD:n ja hänen kanssaan matkustaneiden henkilöiden matkatavaroiden viivästyksestä ilmakuljetuksessa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Montrealin yleissopimus

3 Montrealin yleissopimuksen johdanto-osan kolmannen perustelukappaleen mukaan kyseisen yleissopimuksen sopimusvaltiot ovat tietoisia ”siitä, että kuluttajien etujen suojelun varmistaminen on tärkeää kansainvälisissä ilmakuljetuksissa ja että täyden korvauksen periaatteeseen perustuvat oikeudenmukaiset korvaukset ovat tarpeen”.

4 Yleissopimuksen johdanto-osan viidennessä perustelukappaleessa todetaan, että ”valtioiden yhteistoiminta tiettyjen kansainvälisiä ilmakuljetuksia koskevien määräysten yhtenäistämiseksi ja kodifioimiseksi uuden yleissopimuksen muodossa on tarkoituksenmukaisin keino saavuttaa oikeudenmukainen etujen tasapaino”.

5 Montrealin yleissopimuksen 19 artiklassa, jonka otsikko on ”Viivästys”, määrätään seuraavaa:

”Rahdinkuljettaja on vastuussa vahingosta, joka on aiheutunut viivästyksestä matkustajien, matkatavaran tai tavaran ilmakuljetuksessa. Rahdinkuljettaja ei kuitenkaan ole vastuussa viivästyksestä aiheutuneesta vahingosta, jos se näyttää toteen, että rahdinkuljettaja ja sen palveluksessa olevat henkilöt ja asiamiehet ryhtyivät vahingon välttämiseksi kaikkiin toimenpiteisiin, joita on voitu kohtuudella edellyttää, tai jos niiden on ollut mahdotonta ryhtyä tällaisiin toimenpiteisiin.”

6 Yleissopimuksen 31 artiklassa, jonka otsikko on ”Muistutusten tekeminen”, määrätään seuraavaa:

”1. Jollei muuta näytetä, se, että vastaanottaja on vastaanottanut kirjatun matkatavaran tai tavaran tekemättä muistutusta, on todisteena siitä, että matkatavara tai tavara on toimitettu hyvässä kunnossa ja kuljetusasiakirjan tai 3 artiklan 2 kappaleessa ja 4 artiklan 2 kappaleessa tarkoitetulla muulla tavalla kirjattujen tietojen mukaisesti.

2. Vastaanottajan on tehtävä vahinkoa koskeva muistutus rahdinkuljettajalle heti kun vahinko on havaittu, kuitenkin kirjatun matkatavaran osalta viimeistään seitsemän ja tavaran osalta

viimeistään neljäntoista päivän kuluessa vastaanottamispäivästä. Viivästymistä koskeva muistutus on tehtävä viimeistään kahdenkymmenenyhden päivän kuluessa siitä, kun matkatavara tai tavara on asetettu hänen saatavilleen.

3. Muistutus on aina tehtävä kirjallisesti ja se on annettava tai lähetettävä edellä mainittujen määräaikojen kuluessa.

4. Jos muistutusta ei ole tehty edellä mainittujen määräaikojen kuluessa, kannevalta rahdinkuljettajaa vastaan on menetetty, paitsi jos rahdinkuljettaja on menetellyt petollisesti.”

Unionin oikeus

7 Matkustajien ja heidän matkatavaroidensa ilmakuljetusta koskevasta lentoliikenteen harjoittajien korvausvastuusta 9.10.1997 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2027/97 (EYVL 1997, L 285, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 13.5.2002 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 889/2002 (EYVL 2002, L 140, s. 2), 3 artiklan 1 kohdan mukaan ”matkustajia ja heidän matkatavaroitaan koskevaan yhteisön lentoliikenteen harjoittajan korvausvastuuseen sovelletaan kaikkia tällaista korvausvastuuta koskevia Montrealin yleissopimuksen määräyksiä”.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

8 AD ja kaksi muuta henkilöä olivat Iberialta varatulla lennolla Frankfurt am Mainista (Saksa) Madridin (Espanja) kautta Panama Cityyn (Panama) 15.12.2021. Koska heidän matkatavaransa eivät saapuneet Panama Cityyn ajoissa, AD teki samana päivänä kyseisiä matkatavaroita koskeneen katoamisilmoituksen ja oli puhelimitse yhteydessä Iberian matkatavaroiden käsittelypalveluun.

9 Tämän tilanteen vuoksi AD ja hänen kanssaan matkustaneet henkilöt lykkäsivät matkansa jatkamista, ja AD ilmoitti Iberian yhteydenottolomakkeessa haluavansa, että kyseinen lentoyhtiö on häneen henkilökohtaisesti yhteydessä 18.12.2021 mennessä, tai muuten he tekisivät korvaavat hankinnat ja jatkaisivat matkaansa. Koska Iberia ei vastannut AD:lle, he tekivät mainitut korvaavat hankinnat. Matkatavarat toimitettiin Panama Cityyn vasta korvaavien hankintojen tekemisen jälkeen 20.12.2021.

10 AD vaati Amtsgericht Frankfurt am Mainissa (Frankfurt am Mainin alioikeus, Saksa) nostamallaan kanteella oman oikeutensa ja hänen kanssaan matkustaneilta henkilöiltä siirtyneen oikeuden nojalla Iberialta korvausta korvaaviin hankintoihin, matkakuluihin ja korvaavan lennon lentolippujen hintaan liittyvistä kustannuksista.

11 Kyseinen tuomioistuin hylkäsi kanteen 30.1.2023 antamallaan tuomiolla sillä perusteella, että Montrealin yleissopimuksen 31 artiklan 2 kappaleen toisessa virkkeessä asetettua määräaikaa muistutuksen tekemiselle ei ollut noudatettu ja että yleissopimuksen 31 artiklan 4 kappaleessa määrättyä poikkeusta ei myöskään voitu soveltaa.

12 AD valitti kyseisestä tuomiosta Landgericht Frankfurt am Mainiin (Frankfurt am Mainin alueellinen alioikeus, Saksa), joka on ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin.

13 AD katsoo, että hänen lähettämänsä ilmoitus, jossa kehotettiin Iberiaa ottamaan häneen yhteyttä 18.12.2021 mennessä, oli ennenaikainen muistutus, jossa annettiin riittävät tiedot Iberialle vahingon aiheutumisen uhasta ja joka oli tehty Montrealin yleissopimuksen 31 artiklan 2 kappaleen toisessa virkkeessä asetettua määräaikaa noudattaen. AD:n mukaan Iberia oli ollut jo 18.12.2021 tietoinen vahingon aiheutumisesta kyseisen määräyksen mukaisesti, kun otetaan huomioon se, että Iberia tiesi, ettei se ollut ottanut AD:hen henkilökohtaisesti yhteyttä hänen asettamassaan määräajassa ja ettei kyseessä olevia matkatavaroita ollut toimitettu mainittuun päivämäärään mennessä. AD väittää, että tämän johdosta uutta määräaikaa ei tarvinnut asettaa matkatavaroiden toimittamisen jälkeen.

14 Iberia katsoo sitä vastoin, että vahingon aiheutumista voidaan todella arvioida vasta matkatavaroiden toimittamisen jälkeen.

15 Tässä tilanteessa Landgericht Frankfurt am Main on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Määrätäänkö Montrealin yleissopimuksen 31 artiklan 2 kappaleen toisessa virkkeessä preklusiivisesta määräajasta, ja onko kyseistä määräystä välttämätöntä tulkita siten, että muistutus on tehtävä viimeistään 21 päivän kuluessa matkatavaroiden toimittamisesta, vai voidaanko tällainen muistutus tehdä jo ennen matkatavaroiden toimittamista?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

16 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään pääasiallisesti, onko Montrealin yleissopimuksen 31 artiklan 2 kappaleen toista virkettä tulkittava siten, että matkatavaroiden kuljetuksen viivästymisen vuoksi tehty muistutus on ehdottomasti tehtävä 21 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jona kyseessä olevat matkatavarat asetettiin niiden vastaanottajan saataville, vai siten, että tällainen muistutus voidaan tehdä ennen mainittua ajankohtaa.

17 Tältä osin on muistutettava, että asetuksen N:o 2027/97, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 889/2002, 3 artiklan 1 kohdan nojalla matkustajia ja heidän matkatavaroitaan koskevaan unionin lentoliikenteen harjoittajan korvausvastuuseen sovelletaan kaikkia tällaista korvausvastuuta koskevia Montrealin yleissopimuksen määräyksiä.

18 Tästä seuraa, että Montrealin yleissopimuksen määräykset ovat siitä päivästä – eli 28.6.2004 – lähtien, jona kyseinen yleissopimus tuli Euroopan unionin osalta voimaan, olleet erottamaton osa unionin oikeusjärjestystä, ja unionin tuomioistuimella on toimivalta antaa ennakkoratkaisu sen tulkinnasta (ks. vastaavasti tuomio 17.2.2016, Air Baltic Corporation, C-429/14, EU:C:2016:88, 22 ja 23 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

19 Tällaisesta tulkinnasta on todettava, että valtiosopimusoikeutta koskevan, 23.5.1969 tehdyn Wienin yleissopimuksen (Yhdistyneiden kansakuntien sopimuskokoelma, nide 1155, s. 331), joka ilmentää kansainvälistä tapaoikeutta ja jonka määräykset ovat osa unionin oikeusjärjestystä, 31 artiklassa täsmennetään, että valtiosopimusta on tulkittava vilpittömässä mielessä ja antamalla valtiosopimuksessa käytetyille sanonnoille niille kuuluvassa yhteydessä niiden tavallinen merkitys sekä valtiosopimuksen tarkoituksen ja päämäärän valossa (tuomio 20.10.2022, Laudamotion, C-111/21, EU:C:2022:808, 22 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

20 Montrealin yleissopimuksen 31 artiklan 2 kappaleen toisen virkkeen sanamuodosta ilmenee tältä osin ensinnäkin, että matkatavaroiden tai tavaroiden vastaanottamisen viivästyessä niiden vastaanottajan on tehtävä muistutus lentoliikenteen harjoittajalle viimeistään 21 päivän kuluessa siitä, kun kyseessä oleva matkatavara tai tavara on asetettu hänen saatavilleen.

21 Kyseisessä määräyksessä määrätään tällaisen muistutuksen tekemiselle asetetusta 21 päivän pituisesta preklusiivisesta määräajasta, joka alkaa kulua matkatavaroiden asettamisesta saataville, mutta mainitussa määräyksessä määritetään kuitenkin ainoastaan määräajan viimeinen päivä, jonka jälkeen muistutusta ei voida enää lähtökohtaisesti tehdä pätevästi. Mainitun määräyksen sanamuodon mukainen tulkinta viittaa siihen, että muistutus voidaan tehdä koska tahansa matkatavaroiden tai tavaroiden toimittamista koskevan viivästyksen toteamisen ja mainitun määräajan päättymisen välisenä aikana ja näin ollen myös ennen matkatavaroiden tai tavaroiden asettamista saataville.

22 Tässä tilanteessa on todettava, että vaikka Montrealin yleissopimuksen 31 artiklan 2 kappaleessa ei määrätä nimenomaisesti mahdollisuudesta tehdä muistutus ennen kyseessä olevien matkatavaroiden asettamista saataville, kyseistä määräystä voidaan tulkita siten, että sen nojalla tehty muistutus voidaan tehdä ennen matkatavaroiden asettamista saataville.

23 Seuraavaksi on selvitettävä, tukeeko tätä Montrealin yleissopimuksen 31 artiklan 2 kappaleen toisen virkkeen sanamuodon mukaista tulkintaa se asiayhteys, johon kyseinen määräys kuuluu.

24 Tältä osin on ensinnäkin todettava, että Montrealin yleissopimuksen 31 artiklan 1 kappaleessa määrätään, että jollei muuta näytetä, se, että vastaanottaja on vastaanottanut kirjatun matkatavaran tekemättä muistutusta, on todisteena siitä, että matkatavara on toimitettu hyvässä kunnossa ja kuljetusasiakirjan tai kyseisen yleissopimuksen 3 artiklan 2 kappaleessa tarkoitetulla muulla tavalla kirjattujen tietojen mukaisesti.

25 Pääasiassa kyseessä olevan kaltaisella matkustajan lentoliikenteen harjoittajalle osoittamalla muistutuksella on näin ollen tarkoitus ilmoittaa tälle, että kirjattua matkatavaraa ei ole toimitettu hyvässä kunnossa ja/tai kuljetusasiakirjan tai kyseisen yleissopimuksen 3 artiklan 2 kappaleessa tarkoitetulla muulla tavalla kirjattujen tietojen mukaisesti (ks. vastaavasti tuomio 12.4.2018, Finnair, C-258/16, EU:C:2018:252, 50 kohta) erityisesti siltä osin kuin on kyse ajankohdasta, jona tällainen toimitus oli määrä suorittaa.

26 Montrealin yleissopimuksen 19 artiklan ensimmäisen virkkeen mukaan on toiseksi niin, että ”rahdinkuljettaja on vastuussa vahingosta, joka on aiheutunut viivästyksestä matkustajien, matkatavaran tai tavaran ilmakuljetuksessa”.

27 Tästä seuraa, että Montrealin yleissopimuksen 31 artiklan 1 kappaletta, luettuna yhdessä kyseisen yleissopimuksen 19 artiklan ensimmäisen virkkeen kanssa, on tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisella matkustajan tekemällä muistutuksella on tarkoitus ilmoittaa lentoliikenteen harjoittajalle vahingosta, joka on aiheutunut viivästyksestä matkatavaroiden tai tavaroiden ilmakuljetuksessa (ks. analogisesti tuomio 12.4.2018, Finnair, C-258/16, EU:C:2018:252, 52 kohta).

28 Näin ollen on todettava, että myös Montrealin yleissopimuksen 31 artiklan 2 kappaleen toisen virkkeen asiayhteydestä seuraa, että viivästyksestä matkatavaroiden ilmakuljetuksessa aiheutunut vahinko on voitava ilmoittaa lentoliikenteen harjoittajalle siitä hetkestä alkaen, jona kyseessä oleva

matkustaja saa tiedon viivästyksestä, ja viimeistään 21 päivän kuluessa siitä, kun kyseiset matkatavarat on asetettu hänen saatavilleen, eikä matkustajan tarvitse odottaa sitä, että matkatavarat asetetaan hänen saatavilleen.

29 Tämän toteamuksen vahvistaa lisäksi se seikka, että – kuten Montrealin yleissopimuksen 19 artiklan toisesta virkkeestä ilmenee – lentoliikenteen harjoittaja ei ole vastuussa viivästyksestä aiheutuneesta vahingosta, jos se näyttää toteen, että lentoliikenteen harjoittaja ja sen palveluksessa olevat henkilöt ja asiamiehet ryhtyivät vahingon välttämiseksi kaikkiin toimenpiteisiin, joita on voitu kohtuudella edellyttää, tai jos niiden on ollut mahdotonta ryhtyä tällaisiin toimenpiteisiin.

30 Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin totesi pääasiallisesti ennakkoratkaisupyynnössä, matkatavaroiden kuljetuksen viivästymistä koskevan muistutuksen lähettäminen kyseessä olevalle lentoliikenteen harjoittajalle ennen kyseisten matkatavaroiden asettamista niiden vastaanottajan saataville on näet omiaan antamaan kyseiselle lentoliikenteen harjoittajalle mahdollisuuden kerätä mahdollisimman nopeasti tarvittavia tietoja voidakseen näyttää toteen mainittuihin toimenpiteisiin ryhtymisen ja vapautuakseen siten kyseisen määräyksen mukaisesta vastuustaan.

31 Lopuksi on todettava, että tämän tuomion 22 kohdassa esitetty tulkinta on myös Montrealin yleissopimuksen tavoitteiden mukainen. On näet niin, että kyseisen yleissopimuksen sopimusvaltiot, jotka ovat sen johdanto-osan kolmannen perustelukappaleen mukaan tietoisia ”siitä, että kuluttajien etujen suojelun varmistaminen on tärkeää kansainvälisissä ilmakuljetuksissa ja että täyden korvauksen periaatteeseen perustuvat oikeudenmukaiset korvaukset ovat tarpeen”, ovat päättäneet ottaa käyttöön lentoliikenteen harjoittajien ankaraa korvausvastuuta koskevan järjestelmän. Tällainen järjestelmä edellyttää – kuten yleissopimuksen johdanto-osan viidennestä perustelukappaleesta käy ilmi – oikeudenmukaista etujen tasapainoa lentoliikenteen harjoittajien etujen ja matkustajien etujen välillä (ks. vastaavasti tuomio 6.7.2023, Austrian Airlines (Ilma-aluksessa annettava ensiapu), C-510/21, EU:C:2023:550, 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

32 Kyseisen yleissopimuksen 31 artiklan 2 kappaleen toisen virkkeen sellainen tulkinta, jonka mukaan kyseessä olevat matkustajat eivät voi tehdä muistutusta matkatavaroiden kuljetuksen viivästymisen vuoksi ennen ajankohtaa, jona matkatavarat asetettiin heidän saatavilleen, vaarantaisi mainitun tasapainon asettamalla muistutuksen tekemistä koskevan muodollisuuden täyttämiselle tarpeettoman lisäedellytyksen ja olisi sitä paitsi vastoin lentoliikenteen harjoittajien etuja, kuten tämän tuomion 30 kohdasta ilmenee.

33 Edellä esitetyn perusteella esitettyyn kysymykseen on vastattava, että Montrealin yleissopimuksen 31 artiklan 2 kappaleen toista virkettä on tulkittava siten, että matkatavaroiden kuljetuksen viivästymisen vuoksi tehty muistutus voidaan tehdä ennen ajankohtaa, jona kyseessä olevat matkatavarat asetettiin niiden vastaanottajan saataville.

Oikeudenkäyntikulut

34 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kahdeksas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Eräiden kansainvälistä ilmakuljetusta koskevien sääntöjen yhtenäistämisestä Montrealissa 28.5.1999 tehdyn yleissopimuksen, jonka Euroopan yhteisö on allekirjoittanut 9.12.1999 ja joka on hyväksytty sen puolesta 5.4.2001 tehdyllä neuvoston päätöksellä 2001/539/EY, 31 artiklan 2 kappaleen toista virkettä

on tulkittava siten, että

matkatavaroiden kuljetuksen viivästymisen vuoksi tehty muistutus voidaan tehdä ennen ajankohtaa, jona kyseessä olevat matkatavarat asetettiin niiden vastaanottajan saataville.

Allekirjoitukset